

آسیای میانه به بازار مهم انرژی منطقه تبدیل می‌شود؟

آسیای میانه محور بازار منطقه ای انرژی به داشتن ذخایر غنی نفت و گاز و آب و برق معروف است اما موافقتنامه ۹ کشور آسیای مرکزی و غربی برای همکاری در زمینه تبادل انرژی، به گفته کارشناسان این منطقه را به بازاری مهم در این مورد تبدیل می کند.

ماه سپتامبر (شهریور) سال جاری، مقامات وزارت انرژی افغانستان، آذربایجان، گرجستان، قزاقستان، قرقیزستان، مغولستان، پاکستان، تاجیکستان و ازبکستان برای نخستین بار به منظور بررسی مشکلات مشترک منطقه‌ای در زمینه انرژی گردهم آمدند. یکی از اهداف مهم این برنامه، انتقال برق به افغانستان، پاکستان، چین و کشورهای دیگر و همچنین افتتاح مسیرهای تجاری به سمت اروپا بود.

این بیانیه متشکل از ۱۰ بند بود و در زمینه تقویت همکاری‌های انرژی میان کشورهای مذکور امضا شد و این منطقه را به مسیر اصلاحات برای ایجاد بازارهای آزاد انرژی با شرکت گسترده بخش خصوصی و سرمایه گذاری، گسترش ارتباطات و مبادله تجربه میان کشورها در حوزه انرژی و تلاش قطعی برای استفاده از منابع تجدید پذیر انرژی و

فناوری‌های سبز سوق می‌دهد.

****پیوند خطوط قدیمی**

این برنامه برای رشد و توسعه ساختار منطقه ای آسیای میانه، شرقی و غربی ایجاد شده است و طرح ارتباطی با کشورهای اروپایی از نظر تبادل انرژی را نیز فراهم کرده است و اینکه چگونه کشورهای آسیای میانه نه تنها از نظر صادرات مواد خام، بلکه از نظر انرژی نیز به یکدیگر کمک کنند.

آسیای مرکزی محور بازار منطقه ای انرژی است که به داشتن ذخایر غنی نفت و گاز و آب و برق معروف است اما برای این کشورها مهم است که همچون گذشته روابط نزدیکی نیز با هم داشته باشند.

همه این کشورها در زمان اتحاد جماهیر شوروی از یک واحد انرژی استفاده می کردند و نیاز برق سراسر آسیای میانه توسط ۸۳ نیروگاه تامین می شد و تاشکند به عنوان تقسیم کننده برق فعالیت می کرد.

پس از فروپاشی اتحادیه جماهیر شوروی، پنج دولت مستقل در آسیای مرکزی تاسیس شد اما باز هم مشکلات انرژی این منطقه حل نشده باقی ماند.

ترکمنستان سال ۲۰۰۳ از نظام یگانه انرژی آسیای مرکزی خارج شد. تاجیکستان، که زمستان سال ۲۰۰۹ مصرف انرژی بسیار بالایی داشت باعث شد تا ازبکستان از داشتن انرژی محروم بماند. این موضوع همچنین باعث کاهش نیروی برق در قزاقستان شد. از این رو حکومت ازبکستان اعلام کرد، که از نظام انرژی مشترک خارج خواهد شد.

چنین وضعیتی کشورهای آسیای مرکزی را برآن داشت تا برای تامین مستقلانه انرژی کشورهای خود تلاش کنند که مشکلاتی را برای برخی از این کشورها در پی داشت.

روز دوم سپتامبر سال ۲۰۱۶، مقامات ازبکستان از درگذشت رئیس جمهوری این کشور پس از ۲۵ سال خبر دادند. هدف رئیس جمهوری جدید این کشور بهبود بخشیدن روابط ازبکستان با دیگر کشورهای منطقه بود و از آن پس گفت و گو برای از سرگیری تولیدات مشترک انرژی آغاز شد.

ماه آوریل سال ۲۰۱۸ میلادی، تاجیکستان برای نخستین بار در ۹ سال اخیر انتقال برق به ازبکستان را آغاز کرد. کشورهای آسیای مرکزی در آینده نزدیک، از خطوط برقی که در زمان شوروی سابق ساخته شده است، استفاده خواهند کرد.

حالا چند خط برق جدید در آسیای مرکزی ایجاد شده است، ولی اکثر آنها برای بازار داخلی تعبیه شده اند. یکی از آنها که سال ۲۰۱۵ ایجاد شده است، جنوب قرقیزستان را با شمال آن مرتبط می سازد. دیگر خطوط از ترکمنستان، ازبکستان و تاجیکستان به سمت افغانستان کشیده شده اند و شاید روزی به پاکستان هم برای صادرات انرژی کمک کنند.

سازمان های مالی بین المللی به کشورهای آسیای مرکزی در بازسازی و

توسعه نیروگاه های برقی زمان شوری کمک می کنند؛ اما سرعت این صادرات به وضعیت امنیتی و مالی افغانستان بستگی دارد. بانک توسعه آسیا در این باره می گوید توانمندی و توسعه این بازار به سرمایه هنگفتی بستگی دارد اما دریافت چنین مبالغی کار ساده ای نیست.

ایستگاه های برقی که در جنوب ازبکستان و تاجیکستان ساخته شده، بارها در خاک افغانستان تخریب شده اند. تا زمانی که مشکلات امنیتی در افغانستان ادامه داشته باشد، طرح های عظیم انرژی، که آسیای مرکزی را با منطقه پیوند میدهد، به حالت تعلیق در می آید.

****موقعیت ترکمنستان**

ترکمنستان در تلاش است تا برنامه های داخلی خود را در زمینه صادرات گاز طبیعی به افغانستان، پاکستان، هند و همچنین صادرات برق به افغانستان و احتمالاً پاکستان، به مرحله اجرا بگذارد. اما تاکنون هیچ نشانه ای از آمادگی برای شرکت در نظام واحد انرژی منطقه آسیای مرکزی دیده نشده است، هرچند بحث هایی وجود داشت که ترکمنستان می تواند توسط ازبکستان به قرقیزستان و تاجیکستان برق صادر کند.